

**АНАЛІЗ НАКАЗУ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ «ПРО
ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ЗАРАХУВАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДО СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ, ЇХ
ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕВЕДЕННЯ ДО ІНШОГО ЗАКЛАДУ
ОСВІТИ» (2018)**

Шевченко Світлана Миколаївна

к. п. н., ст. наук. сп.,
ст. наук. сп. відділу історії та філософії освіти
Інститут педагогіки НАПН України
Київ, Україна

Уведення. Відповідно до статті 19 Закону України «Про освіту», статті 48 Закону України «Про загальну середню освіту» та з метою удосконалення порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування чи переведення до іншого закладу освіти був створений наказ міністерства освіти і науки України «Про затвердження порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти» (2018).

Мета роботи: зробити аналіз наказу МОН України «Про затвердження порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти».

Матеріали і методи роботи: історико-педагогічний аналіз нормативно-законодавчих документів щодо навчальної діяльності дітей з особливими потребами.

Результати і обговорення: Основною метою його було затвердження Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти. Установлено, що:

1) з дня набрання чинності цим наказом особи з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із затримкою психічного розвитку не зараховуються;

2) учні 1-4 та 6-9 класів продовжують здобувати освіту у спеціальних закладах освіти для дітей із затримкою психічного розвитку і завершують навчання у 2021/2022 навчальному році.

У Загальних положеннях розкривається про порядок який визначає умови та процедуру зарахування осіб з особливими освітніми потребами зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями до спеціальних закладів загальної середньої освіти (крім приватних та корпоративних), їх відрахування чи переведення до іншого закладу освіти.

У цьому порядку особи з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку - це особи з порушеннями слуху, зору, тяжкими системними мовленнєвими порушеннями, тяжкими порушеннями опорно-рухового апарату у поєднанні з інтелектуальними або іншими порушеннями розвитку, особи сліпоглухі, з розладами спектра аутизму, синдромом Дауна, та діти, які себе не обслуговують і відповідно до індивідуальної програми реабілітації дитини (особи) з інвалідністю потребують індивідуального супроводу, але вони можуть перебувати у дитячому колективі згідно з рекомендованим лікарями режимом.

Важливим є те що і наказі вказано, що до спеціальних закладів освіти належать:

- спеціальна школа - заклад загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття певного рівня загальної середньої освіти особам з особливими освітніми потребами, що зумовлені порушеннями розвитку;

- навчально-реабілітаційний центр - заклад освіти для осіб з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку.

Крім того, зазначено, що спеціальні заклади загальної середньої освіти (далі - спеціальні заклади освіти) забезпечують здобуття початкової, базової або

повної загальної середньої освіти особам з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення, порушеннями інтелектуального розвитку, розладами спектру аутизму та особам з іншими складними порушеннями розвитку.

Аналіз наказу доводить, що зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування чи переведення до іншого закладу освіти проводиться з урахуванням особливостей їх розвитку, стану здоров'я, освітніх потреб та цього Порядку. Також, зарахування до спеціального закладу освіти здійснюється відповідно до наказу його керівника, що видається на підставі заяви про зарахування одного з батьків дитини або її законних представників (далі - батьки) чи повнолітньої особи, поданої особисто. Конкретно описується, які документи до заяви додаються:

копія свідоцтва про народження дитини;

довідка за формою первинної облікової документації № 086-1/о «Довідка учня загальноосвітнього навчального закладу про результати обов'язкового медичного профілактичного огляду», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 серпня 2010 року № 682, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2010 року за № 794/18089;

карта профілактичних щеплень, заповнена за формою первинної облікової документації № 063/о «Карта профілактичних щеплень», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 січня 2006 року № 1, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08 червня 2006 року за № 686/12560 (надається за умови відсутності медичних протипоказань до проведення профілактичних щеплень);

довідка від лікаря-педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, у якому спостерігається дитина, для дітей дошкільного віку;

висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини;

висновок лікарсько-консультативної комісії про встановлення дитині інвалідності (за наявності);

індивідуальна програма реабілітації особи (дитини) з інвалідністю (за наявності);

оригінал або копія відповідного документа про освіту (крім учнів першого і другого класів) за відповідний клас, документ, що підтверджує здобуття освіти;

висновок сурдолога або отоларинголога (для дітей з порушенням мовлення);

висновок психіатра (для осіб з порушеннями інтелектуального розвитку);

рішення органу опіки та піклування (для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування).

Забороняється вимагати надання будь-яких інших документів, не передбачених цим Порядком.

Зазначено в наказі, що обробка персональних даних, отриманих спеціальним закладом освіти, здійснюється відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Зарахування учнів до спеціального закладу освіти II або III ступеня здійснюється, як правило, до початку навчального року відповідно до пункту 6 цього розділу.

У п. II зазначається про зарахування до спеціальних закладів освіти. Найважливіше таке:

1. До 1 класу спеціальних закладів освіти зараховуються, як правило, діти не молодші ніж 6 років, які потребують постійної додаткової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення їх права на освіту. Відповідно до особливостей розвитку та стану здоров'я особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку, а тривалість здобуття ними початкової та базової середньої освіти може бути подовжена з доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником.

2. Батьки, які обрали для навчання своєї дитини спеціальний заклад освіти, звертаються із заявою щодо зарахування дитини до спеціального закладу освіти для організації необхідних умов для навчання.

3. До спеціального закладу освіти можуть зараховуватися особи з інших адміністративно-територіальних одиниць, у підпорядкуванні яких немає відповідного спеціального закладу освіти.

Керівник спеціального закладу освіти зараховує таку особу та за потреби узгоджує із засновником (засновниками) закладу організаційні питання щодо утримання особи з особливими освітніми потребами в інтернаті.

Так, наприклад, у класи для дітей зі зниженим слухом зараховуються особи, які мають середню втрату слуху в діапазоні від 30 до 80 децибел, розрізняють мовлення (слова і словосполучення звичайної розмовної гучності на відстані 3 метрів) і мають унаслідок часткової втрати слуху різні рівні недорозвинення мовлення;

утратили слух у шкільному або дошкільному віці, але зберегли мовлення (повністю або частково).

Не зараховуються до спеціальних закладів освіти для дітей з порушеннями слуху особи, які мають тяжкі порушення мовлення на фоні нормального слуху (алалія, афазія, дислексія та ін.).

До спеціальних закладів освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення зараховуються особи зі збереженим слухом та первинно збереженим інтелектом, які мають тяжкі системні мовленнєві порушення (алалія, дизартрія, ринологія, афазія, заїкуватість, загальне недорозвинення мовлення I та II рівня).

За наявності достатнього контингенту учнів з однорідними порушеннями мовлення (алалія, афазія, заїкуватість тощо) створюються окремі класи з обов'язковим обліком мовленнєвого рівня кожного учня.

Не зараховуються до спеціальних закладів освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення особи, які мають знижений слух або мовленнєві порушення, що можуть бути виправлені в процесі індивідуальних занять з учителем-логопедом.

Особи, у яких відсутні навички самообслуговування та які відповідно до індивідуальної програми реабілітації особи (дитини) з інвалідністю потребують індивідуального догляду та супроводу, мають комплексні порушення розвитку,

пов'язані з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату у поєднанні з відхиленнями у психічному та інтелектуальному розвитку, зараховуються до спеціальних закладів освіти та забезпечуються педагогічним патронажем.

У п. III зазначається про переведення чи відрахування з одного закладу до іншого закладу загальної середньої освіти, а саме:

1. Для переведення учня із спеціального закладу освіти до іншого учень чи один з його батьків (для учнів, які не досягли повноліття) має звернутися до обраного ним закладу освіти щодо можливості зарахування з відповідним письмовим зверненням (запитом) в довільній формі, у тому числі шляхом надсилання його сканованої копії електронною поштою.

2. До спеціального закладу освіти, з якого переводиться учень, особисто подаються: заява учня чи одного з його батьків (для учнів, які не досягли повноліття); письмове підтвердження або його сканована копія з іншого закладу освіти про можливість зарахування до нього відповідного учня.

3. Протягом 5 робочих днів з дня отримання відповідних документів керівник закладу освіти зобов'язаний видати наказ про відрахування учня для переведення до іншого закладу освіти та видати особову справу учня.

6. Якщо учень, який переводиться із спеціального закладу освіти до закладу загальної середньої освіти, потребує додаткових корекційно-розвиткових послуг, учень на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини інклюзивно-ресурсного центру отримує їх у будь-якому закладі освіти, який обрали для навчання батьки.

Із спеціального закладу освіти відраховуються учні, які:

1) здобули повну загальну середню освіту та отримали відповідний документ про освіту;

2) зараховані до іншого закладу освіти для здобуття повної загальної середньої освіти;

3) переводяться до іншого закладу освіти відповідно до розділу III цього Порядку;

4) вибули на постійне місце проживання за межі України.

Висновок. Зазначимо, що якщо особа не може навчатися в колективі, про що повинно бути засвідчено висновком лікарсько-консультаційної комісії закладу охорони здоров'я за місцем спостереження особи, вона може здобувати загальну середню освіту за іншою формою навчання в цьому ж закладі або закладі загальної середньої освіти за місцем проживання, або забезпечуватися педагогічним патронажем. Таким чином, аналіз наказу МОН України «Про затвердження порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти» підтверджує на законодавчому рівні освітні правомірні дії щодо навчальної діяльності дітей з особливими потребами.

Список літератури

Наказ Міністерство освіти і науки України «Про затвердження Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти» 01.08.2018 № 831.

Режим

доступу:

[https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9_%D0%B7_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BC%D0%B8_%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D0%BC%D0%B8_\(%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F\)](https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9_%D0%B7_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BC%D0%B8_%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D0%BC%D0%B8_(%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F))